
6. FEJLESZTÉSI KERESZTMODUL

MOZAIK-JÁRÁS 1.

KÉSZÍTETTÉK: DR. PÁLI JUDIT, KOVÁCS ÉVA, NOÉ KRISZTINA, VITÉZ GYÖNGYVÉR

MODULLEÍRÁS

A modul célja	<ul style="list-style-type: none">– preventív célú képesség- és készségfejlesztés– tanulási nehézségek megelőzése– szocio-kognitív funkciók fejlesztése
Időkeret	45 perc
Ajánlott korosztály	<ul style="list-style-type: none">– 1. osztály– illetve a gyermek esetleges részképesség gyengeségeinek megfelelően később
Modulkapcsolódási pontok	Kapcsolódó modulok: Keresztmodulok, Fejlesztési Keresztmodulok, Fejlesztési Művészeti Modulok

<p>A képesség-, készségfejlesztés fókuszai</p>	<ul style="list-style-type: none"> – motoros koordinációs folyamatok – észlelési folyamatok (látási és hallási észlelés, szeriális észlelési szerveződés, téri, idői, minőségi tájékozódás) – figyelmi folyamatok – emlékezeti folyamatok (látási és hallási emlékezet) – gondolkodási folyamatok (átfordítás, inverz gondolkodás, fogalmi gondolkodás a téri tájékozódással szoros összefüggésben) – beszéd és fogalmi gondolkodás folyamatai (szókincs, relációs szókincs) – megtapadásos hibák kiküszöbölése (megtapadás = perszeveráció; azokat a hibákat jelzi, amelyek egy régebbi válasz mechanikus ismétléséből adódnak – pl.: kérdésnél, utasításnál az előző utasításokat követi, nem tud az új utasításra váltani) – érzelmi, szociális és kapcsolati folyamatok
---	---

AJÁNLÁS:FEJLESZTÉSI CÉLOK

Fejlődjön a gyermekek különböző távú és különböző modalitású észlelése, emlékezete. Képesek legyenek soralkotásra, sorrendiség tartására. Értsenek meg összetett utasításokat, valamint képesek legyenek tagadással történő utasítások átfordítására, megértésére, végrehajtására. Képesek legyenek tudatos mozgástervezésre és kivitelezésre. Képesek legyenek gyors váltásokra a figyelemkoncentráció során, küszöbölődjenek ki a megtapadásos hibák, ezzel javul a gondolkodás tervező, szervező funkciója. Ne csak kövessenek, hanem felismerjenek, megfogalmazzanak szabályokat. Beszéd- és szövegértésük, szókincsük fejlődjön.

TÁMOGATÓ RENDSZER

Keresztmodulok, Fejlesztési Keresztmodulok, Fejlesztési Művészeti Modulok

Tanulmány a „matematika kompetenciák fejlesztése célzott képesség-, készségfejlesztéssel” FKM és FMŰ modulokhoz

Páli Judit (1980)

A gondolkodási stratégia fejlődése és fejlesztési lehetőségei Bölcsész doktori disszertáció. Budapest, ELTE.

Páli Judit (1984)

Játék és gondolkodási stratégia I. II. III. In: Óvodai nevelés, 1984. 6.7.8. sz.

Páli Judit, Forgách Balázs (2005)

Diagnosztikus és korrekciós programcsomag, Pihenő mackók gyermekkérttya Budapest, Kukucs Stúdió Játékműhely– Novum Kiadó.

Kagan, Spencer (2001)
Csillagszem Fejlesztő Általános Iskola

Kooperatív tanulás Budapest, Önkönet.
Prevenációs Programja
A matematika nehézségekkel/zavarokkal küzdő gyermekek fejlesztése matematika órán és azon kívül – Pedagógus-továbbképzés.
Dyscalculiás, Dyslexiás Gyermekekért Alapítvány.
A matematika zavarokkal küzdő/fejlődési dyscalculiás gyermekek vizsgálata 18 éves korig – Pedagógus-továbbképzés.
Dyscalculiás, Dyslexiás Gyermekekért Alapítvány.

ÉRTÉKELÉS

– rendszere:

A szöveges értékelésbe beépítetten (félév év végén) a gyermek önmagához történő fejlődését figyelembe véve - a képességfejlesztés területére fókuszáltnan.

– ideje:

Minden tevékenység –módszertől függetlenül- ellenőrzéssel, értékeléssel zárul, hiszen az eredményességhez, hatékonysághoz elengedhetetlen az azonnali visszacsatolás.

– személye:

Az ellenőrzés, értékelés személye függ a tanítási-tanulási folyamat szervezési módjától.

1. A csoportban végzett munka ellenőrzésére ajánlott beiktatni:

a) a csoportos önellenőrzési, önértékelési módszert.

A közösen végzett munka csoportos önellenőrzése, közös szóbeli önértékelése az együttes felelősségvállalást, egymás segítségét, egymásrautaltságát eredményezi, mely a közösségtudat kialakításában, fejlesztésében játszik nagy szerepet.

b) egymás csoportos ellenőrzésére, értékelésére alkalmas módszert,

mely a csoportok közötti együttműködést, bizalmat erősíti. Egymás pozitív megerősítésével, az építő kritikák megfogalmazásával hozzájárul a csoportok közötti kommunikációhoz.

2. A páros munkák heterogén vagy homogén pár esetén is páros ellenőrzéssel, értékeléssel zárulnak.

- a) Heterogén pár esetén
nagy hangsúlyt kap az egymásrautaltság, hiszen a tanulás során is erős a segítség, támogatás, és az ellenőrzés során is az egyik gyermek „kistanító” szerepet vállalva javít, dicsér, építő kritikát fogalmaz meg.
- b) Homogén pár esetén
a kölcsönös támogatás kapja a főszerepet, az ellenőrzés, értékelés iránya kiegyenlített.

Önálló, egyéni, részben egyénre szabott, vagy individuális munka esetén szükséges:

- a) önellenőrzés, értékelés
A gyermek saját munkáját ellenőrizve, a hibáit megfogalmazva önkritikát gyakorol, ezáltal személyisége, belső kontrollja fejlődik.
- b) tanítói ellenőrzés, értékelés
Az ellenőrzés-értékelésnek e klasszikus formája külső, objektív kritikát vagy megerősítést fogalmaz meg.

– **módszere:**

A modul ellenőrzési rendszerének megfelelően (értékelő: a tanító és/vagy a gyermek)

Az ellenőrzési-értékelési mód megválasztásánál figyelembe kell venni az azt megelőző tanulásszervezést, tehát a páros, vagy csoportos tevékenységet páros, csoportos ellenőrzés-értékelés zárja.

A modulban szereplő ellenőrzési, értékelési módok:

CSOPORTBEMUTATÓ SZUMMATÍV ÉRTÉKELÉSÉNEK SZEMPONTJAI

Záró minőségi és mennyiségi ellenőrzés, értékelés három fő részből tevődik össze:

- a. a csoportbemutatókat az osztály értékeli
szempontjai:
 - a bemutatóra szánt időkeret
 - bemutató: tömör, tematikus, érthető, lényegre törő-e
 - a bemutató után kérdés-felelet rész beiktatása csoportos észrevételek megvitatására
- b. a csoport teljesítményéhez való egyéni hozzájárulásokat a csoporttársak értékelik.
A csoportos szóbeli értékelés szempontjai:
 - a feladat érdekessége
 - sikeres elvégzése, esetleges problémák megbeszélése
 - a feladatvégzés hatékonysága
 - az időkeret betartása
 - egyenlő arányú részvétel megléte
 - egyéni felelősségvállalás
 - hangulat a csoporton belül.

FELADATKÜLDÉS – CSOPORTOS MINŐSÉGI ELLENŐRZÉS, ÉRTÉKELÉS

Minden csoport megadott sorrendben elküld egy kérdést (csoportkonszenzus után) a többi csoportnak, a helyes választ 1 perc múlva utána küldik, a válaszoló csoport önellenőrzéssel ellenőrzi.

DIÁK KVARTETT

A módszer ismétlő, összefoglaló, rendszerező óratípusoknál, órarészleteknél használható.

Előkészítés: A tanár megszámozza a csoportokat, majd minden gyermek választ egy betűjelet (A, B, C, D stb.). A tanár ellenőrzi, hogy minden csoportban minden betűjelnek van-e gazdája.

1. lépés A tanár föltesz egy kérdést. Utasítás: „Győződjetek meg arról, hogy a csoport minden tagja tudja a helyes választ!”
2. lépés A diákok összedugják a fejüket, és megbizonyosodnak arról, hogy mindegyikük tudja a választ. Főlkészítik egymást a válaszadásra.
3. lépés A tanár véletlenszerűen kihúz egy betűjelet (A,B,C,D), s azok a diákok, akiknek ez a betűjele, átgondolják a választ, de már nem beszélhetnek csoporttársaikkal.
4. lépés A tanár véletlenszerűen kihúz egy számot (1, 2, 3, 4 stb., ahány csoport van), s annál a számú asztalnál ülő, az előbb kiválasztott betűjelű diák válaszol a kérdésre.
A vele azonos betűjelű, de másik csoportban dolgozó diákok kiegészíthetik választát.

MODULVÁZLAT

Változat	Lépések, tevékenységek (az idő megjelölésével) (a mellékletekben részletesen kifejtve)	Kiemelt készségek, képességek	Célcsoport / A differenciálás lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszköz (mellékletben: a feladatok, gyűjtemények, tananyag-tartalmak)
				Munkaformák	Módszerek	
I. Ráhangolódás*, a feldolgozás előkészítése						
	A felsorolt különböző játékok ráhangolást nem igényelnek. Mivel egy-egy játék időtartama 15 perc, alkalmasak arra, hogy ismétlő, gyakorló órák elején ráhangoló játékként, gyakorló feladatként egyaránt használjuk őket.					
II. Az új tartalom feldolgozása*						
1.	<p>II.1. Mozaikjárás Szívárványországban</p> <p>II.1.a)</p> <p>15 perc</p> <p>Véletlenszerűen helyezünk el „köveket” a padlón (lehetőleg szőnyegen), s a gyermekeknek ezeken a „köveken” kell végigmenni (cipő nélkül) úgy, ahogy a tanító állítással vagy tagadással utasítja őket.</p> <p>A tanító megnevezi, hogy milyen színekre léphetnek a gyermekek, illetve melyek azok a színek, amelyekre nem léphetnek.</p> <p>Mivel a negatív utasítás akkor is nehéz lehet, ha maga a feladat nem nehéz, ezért, ha szükséges, a negatív utasítással differenciáljunk.</p>	<p>*motoros koordináció, mozgás tervezése, szervezése</p> <p>szériális észlelési szerveződés</p> <p>látási, hallási emlékezet</p> <p>általánosítás, konkretizálás, absztrakció, átfordítás</p> <p>beszédészlelés, megértés, a beszédfeldolgozás magasabb rendű folyamatai, általános tájékozottság, szókincs*</p>	<p>– kevesebb szín</p> <p>– rövidebb út feladatkártyákkal</p> <p>– felrajzolt színek, amelyekre léphet a gyermek</p> <p>– felrajzolt színek -keresztben áthúzzuk-, amelyekre nem léphet a gyermek</p> <p>– a kártya a gyermek kezében marad</p> <p>– kérésre újra megmutatjuk</p> <p>– a gyermek egy ideig nézi a kártyát, s utána nem adjuk vissza már a kártyát</p>	<p>csoportmunka, az egész osztály egy csoport</p>	<p>tanári irányítás</p>	<p>színes papírlapok („kövek”): legalább 8-12 darab, lehetőleg minimum 4-6 különböző színű „kő” formájú lapok (kb. A4 méretű)</p> <p>szőnyeg</p> <p>feladat-kártyák: színek, áthúzott színek</p>

Változat	Lépések, tevékenységek (az idő megjelölésével) (a mellékletekben részletesen kifejtve)	Kiemelt készségek, képességek	Célcsoport / A differenciálás lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszköz (mellékletben: a feladatok, gyűjtemények, tananyag-tartalmak)
				Munkaformák	Módszerek	
	<p>II.1.b) 15 perc A tanító most kevesebb „követ” helyez a földre, és felsorolja a színek sorrendjét. A gyerekeknek a megadott sorrendben kell a színekre lépni.</p>	<p>* motoros koordináció, mozgás tervezése, szervezése szériális észlelési szerveződés balról-jobbra való haladási irány megtartása színek „olvasásánál” ellentétes irány megtartása látási, hallási emlékezet általánosítás, konkretizálás, absztrakció, átfordítás, általános tájékozottság, beszédészlelés, megértés, a beszédfeldolgozás magasabb rendű folyamatai, szókincs*</p>	<p>– a színsorrend elemeinek száma feladat-kártyák használata: – megadott színsorrend – haladási irány fordított színsorrendben</p>	frontális	tanári irányítás	színes „kövek” feladat-kártyák

	<p>II.1.c) Mozaikjárs Szivárványországban -feladat-kártyákkal- tanuló párokkal 15 perc Most a tanító az utasításokat nem szóban adja, hanem a már megismert feladat-kártyákat osztja ki a pároknak. A páron belül a gyerekek felváltva adnak utasításokat egymásnak a feladat-kártyák alapján. (2-2, vagy 3-3 kártya van a gyerekek-nél.) A párok tagjai közösen ellenőrzik egymást. Az ellenőrzést megkönnyíti, ha az utasítást adó pár, a másik minden egyes lépésére egy színes korongot helyez.</p>	*motoros koordináció, mozgás tervezése, szervezése szériális észlelési szerveződés balról-jobbra való haladási irány megtartása színek „olvasásánál” ellentétes irány megtartása figyelmi folyamatok látási, hallási emlékezet általánosítás, konkretizálás, absztrakció, átfordítás általános tájékozottság beszédeszlelés, megértés, a beszédfeldolgozás magasabb rendű folyamatai, szókincs*	a játék játszható némán is	páros munka	feladatküldés tanuló pár vagy párban tanulás	feladat-kártyák színes korongok
III. Az új tartalom összefoglalása, ellenőrzése, értékelése*						
	Az ellenőrzés, értékelés folyamatos történik a játékok, feladatok végzése során. A csapatjátékoknál a tanító segít, irányít: a hibát azonnal visszajelzi, a gyermek azonnal javít. A pár, illetve csoportmunkánál a tanító, ha kell, segítséget ad, irányít, a gyermekek egymást segítik, javítják.	*gondolkodási és viselkedési stratégiák össze-hangolása, szociabilitás, segítségnyújtás, szociális észlelés, empátia, többszemponúság, koherencia, többféle viszonyítás állandó lehetősége: ütköztetés, frusztrációs tolerancia, vita*				

A MODULVÁZLAT MELLÉKLETE

A FELDOLGOZÁS MENETE

* A táblázat értelemszerűen bővíthető, az 1., 2., 3. pont átértelmezhető.

II. Az új tartalom feldolgozása*	
Tanári tevékenység	Tanulói tevékenység
<p>Mozaikjárás Szivárványszószámban II.1.a)</p> <p>Előkészítés: A tanító véletlenszerűen legalább 8-12 darab, lehetőleg minimum 4-6 különböző színű (A4 méretű) papírlapot helyez el a szőnyegen.</p> <p>Feladat A tanító az utasításokat a gyerekeknek állítással vagy tagadással a következőképpen adja:</p> <ul style="list-style-type: none">– „Vigyázz, csak zöldre-pirosra és sárgára léphetsz, a többi „kő” mozog, ha rájuk lépsz, elsüllyedsz!”– „Vigyázz nem léphetsz zöldre és sárgára, mert elsüllyedsz!” <p>A tanító nehezítheti a játékot feladatkártyák használatával. A tanító szükség esetén segítséget nyújt a gyerekeknek a feladatkártyák értelmezéséhez.</p>	<ul style="list-style-type: none">– A gyerekek leveszik a cipőiket, és körbeülnek a szőnyegen.– A gyerekek egyesével végrehajtják a tanár szóbeli utasításait. <ul style="list-style-type: none">– A gyerekek megismerkednek a feladatkártyákkal.– A gyerekek egyesével végrehajtják a feladatkártyákkal kapott utasításokat.– Szükség esetén a feladatkártyák értelmezéséhez segítséget kérhetnek a tanítótól.
<p>II.1.b)</p> <p>A tanító kevesebb színes papírt tesz le a szőnyegre, és a következő utasítást adja:</p> <ul style="list-style-type: none">– „A következő színekre léphetsz, ebben a sorrendben:(pl.) piros, kék, sárga és zöld!” <p>Szükség esetén a tanító csökkentheti-növelheti a színek számát.</p> <ul style="list-style-type: none">– „Figyeld meg a következő sorrendet:(pl.) piros, kék sárga, most az ellenkező sorrendben haladj a köveken!”	<ul style="list-style-type: none">– A gyerekek egyesével végrehajtják a tanár szóbeli utasításait.– Szükség esetén a feladat értelmezéséhez segítséget kérhetnek a tanítótól.

Tanári tevékenység	Tanulói tevékenység
<p>II.1.c) Mozaikjárás Szivárványországban -feladatkártyákkal- tanulópárokkal</p> <p>Előkészítés: megtörténik a párok (tanuló pár, páros munka párjainak) kijelölése. Feladat A tanító a már megismert feladatkártyákat kiosztja a párok között.</p> <p>Szükség esetén segítséget nyújt a gyerekeknek a feladatkártyák értelmezéséhez.</p>	<p>– A párok (pl.) feladatküldéssel végrehatják a kártyáknak megfelelő feladatokat. – Az egyik gyermek a feladatkártyák alapján szóban utasítja társát, aki végrehajtja a feladatot. Amíg a feladatot végző gyermek végigmegy az útvonalán, társa színes korongokat helyez el minden lépése után az adott papírlapra, a feladatkártyának megfelelő sorrendben. – A gyerekek szükség esetén segítséget kaphatnak a tanítótól a feladatkártyák „olvasásához”, illetve a feladatok végrehajtásához. – A gyerekek egymást ellenőrzik, ebben segítik őket a lerakott korongok.</p>
III. Az új tartalom összefoglalása, ellenőrzése, értékelése*	
<p>Az órai tanári feladat meghatározása:</p> <p>Feladat Az ellenőrzés a játékok, feladatok során</p> <ul style="list-style-type: none"> – vagy folyamatosan (tanító azonnal javítja a hibát) – vagy egy-egy páros feladat, kooperatív csoportban megoldott feladat végén a gyerekek által megtörténik. 	<p>Az órai tanulói feladat meghatározása:</p> <p>Feladat</p> <ul style="list-style-type: none"> – önellenőrzés – egymás ellenőrzése